

Handläggare

Amanda Baumgartner

Till

Trafiknämnden
2024-04-18

Luftkvalitén vid Långholmsgatans skolor av Markus Berensson m.fl. (C). Svar på skrivelse

Förslag till beslut

1. Trafiknämnden godkänner kontorets tjänsteutlåtande som svar på skrivelsen.

Gunilla Glantz
Förvaltningschef

Sara Bergendorff
Avdelningschef

Robin Billsjö
Enhetschef

Sammanfattning

Trafikkontoret mottog skrivelsen Luftkvalitén vid Långholmsgatans skolor av Markus Berensson m.fl (C). Skrivelsen belyser att skolvägarna till Högalidsskolan och Bergsundsskolan är utsatta för höga halter NO₂ och PM10. Skribenterna ställer frågan om vilka åtgärder kontoret kan göra för att förbättra luftkvaliteten i området. Vidare ställer skribenterna även frågor vilka effekter olika typer av miljözonregleringar kan få på området.

Stadens målsättning är att luftkvaliteten ska förbättras i syfte att minimera negativa hälsoeffekter som uppstår vid dålig luftkvalitet och det finns ett antal åtgärder som kontoret jobbar med som kan förbättra luftkvaliteten. Några av åtgärderna som beskrivs är trafikminskningsåtgärder, miljözoner, dammbindning och dubbdäcksförbud.

Bakgrund

Trafikkontoret mottog skrivelsen Luftkvalitén vid Långholmsgatans skolor av Markus Berensson m.fl. (C) vid trafiknämndens sammanträde den 15 februari 2024. I skrivelsen hänvisar författarna till luftföroreningskartor från Stockholms Luft- och Bulleranalys där det framgår att halter av både partiklar (PM10) och kvävedioxid (NO₂) är höga på Långholmsgatan, framförallt sträckan mellan Högalidsspången och Verkstadsgatan.

Längs denna sträcka ligger två skolor, Högalidsskolan (F-9) med över 900 elever och Bergsundsskolan (F-3) med drygt 100 elever. Bergsundsskolan har entré mot Långholmsgatan och de flesta som ska till Högalidsskolan passerar gångbron Högalidsspången som korsar Långholmsgatan.

Med anledning av ovanstående frågar Centerpartiet:

1. Vilka åtgärder kan kontoret vidta för att förbättra luftkvaliteten på Långholmsgatan?
2. Vad kan kontoret göra för att minska skolelevernas exponering för luftföroreningarna?
3. Centerpartiet har föreslagit att miljözon klass 2 införs i hela innerstaden. Hur skulle ett införande av miljözon 2 påverka luftkvaliteten på Långholmsgatan?
4. Vilka effekter räknar kontoret att införandet av miljözon klass 3 i området innanför Kungsgatan, Birger Jarlsgatan, Hamngatan och Sveavägen har på luftkvaliteten på Långholmsgatan?

Ärendets beredning

Ärendet har beretts med miljöförvaltningen.

Trafikkontorets synpunkter

Frisk luft och god trafiksäkerhet är viktiga aspekter att planera för kring skolmiljöer. Barnen ska kunna röra sig tryggt till och från skolan samtidigt som de inte exponeras för hälsofarlig luft.

Skolvägarna till Bergsundsskolan och Högalidsskolan har enligt stadens luftföroreningskartor förhöjda halter av PM10 och NO₂. Stadens målsättning är att luftkvaliteten ska förbättras i syfte att minimera negativa hälsoeffekter som uppstår vid dålig luftkvalitet och det finns ett flertal åtgärder som bidrar till detta längs den aktuella sträckan på Långholmsgatan. Det kan handla om åtgärder

som minskar trafiken och därmed källan till utsläppen, och åtgärder som minimerar effekterna av utsläppen.

Haltkartorna bygger på äldre trafikdata och ger inte en uppdaterad bild av luftkvaliteten längs vägsnittet. Trafikmängden längs den aktuella vägsträckan är i modellen cirka 20 procent högre än vid en mätning av trafiken år 2022. Under 2024 genomför SLB-analys provtagning av NO_x/NO₂ på två platser på Långholmsgatan. Mätningen görs med passiva diffusionsprovtagare vilka genererar månadsmedelvärden. Från mätningen kommer staden kunna få en mer uppdaterad lägesbild kring luftkvaliteten längs sträckan.

Trafikstyrningsåtgärder

Trafikkontoret har ett aktivt pågående arbete med att öka framkomligheten i staden genom att främja gång-, cykel- och kollektivtrafik, samt effektiv godstrafik. Satsningarna leder till bättre framkomlighet för prioriterade trafikslag och minskat trafikarbete, vilket är gynnsamt från ett luftkvalitetsperspektiv. Längs med och i närheten av aktuell sträcka på Långholmsgatan finns en rad olika projekt som gynnar gång, cykel och kollektivtrafik, i förhållande till motorfordonstrafiken.

Trafiknämnden fattade i mars 2023 ett genomförandebeslut för projekt Ny cykelbana och platsbildning vid Hornstull. Under 2024 kommer Långholmsgatans västra sida utvecklas genom att ta bilytor i anspråk i syfte att förbättra cykelstråk och busshållplats samt att skapa en ny platsbildning i höjd med Hornsgatan.

Sedan december 2022 är hastigheten längs sträckan sänkt till 40 km/h vilket kan bidra till minskade luftföroreningar.

Under 2022 genomfördes en breddning av gång- och cykelbanorna på Västerbron. Detta åstadkoms genom att smalna av överdimensionerade körfält och omfördela utrymmet för att uppfylla stadens riktlinjer för gång och cykel på bron.

Under 2021 togs ett södergående körfält på Liljeholmsbron i anspråk och blev en södergående cykelbana. Åtgärden resulterade i att fotgängare och cyklister prioriteras framför biltrafiken genom att de får en förbättrad trafikmiljö och framkomlighet samtidigt som södergående körfält för motorfordonstrafiken togs i anspråk.

Genom de specifika mätningar som nu genomförs på platsen avseende luftkvaliteten kommer trafikstyrningsåtgärdernas påverkan på luftkvaliteten kunna utvärderas. Även kommande fysiska åtgärder kommer behöva utvärderas sett till dess påverkan på luftkvaliteten.

Optimerad halkbekämpning

Sandade vägbanor bidrar till förhöjda halter av partiklar genom att sanden mals ner samt sliter på vägbanan. Trafikkontoret använder metoder för halkbekämpning som inte kräver lika mycket utlägg av grus och sand. På Långholmsgatan används främst salt för halkbekämpning, förutsatt att temperaturen tillåter det.

Dubbdäcksförbud

Dubbdäck river upp hälsofarliga partiklar från asfalten och bidrar till högre PM10-halter. Trafik- och renhållningsnämnden beslutade om dubbdäcksförbud på Hornsgatan med genomförande år 2010. År 2016 utökades dubbdäcksförbudet till att även omfatta Fleminggatan och delar av Kungsgatan. Dubbdäcksandelarna på Hornsgatan har sedan 2010 minskat från ca 40 procent till ca 20 procent

Trafikkontoret kommer att utreda möjligheten och behovet av att utöka dubbdäcksförbud till fler gator i staden, i enlighet med åtgärdsprogrammet för NO₂ och PM10.¹

Dammbindning

Trafikkontoret utför dammbindningsåtgärder på Långholmsgatan vid risk för överskridanden av miljökvalitetsnorm, i enlighet med åtgärdsprogrammet för NO₂ och PM10. Åtgärden innebär merkostnader och omfattande planering. Som komplement till dammbindning befuktas gator där det finns risk för höga halter av PM10. Åtgärden är effektiv tillsammans med dammbindning och effekten utvärderas fortlöpande.

Tidig vårstädning

Trafikkontoret avser utföra tidig vårstädning på de gator där risk för överskridanden av gällande miljökvalitetsnormer för PM10 föreligger. Gator i innerstaden tillhör de gator där vårstädningen startar tidigare. Det innebär att grus och sand tas bort så tidigt under våren som möjligt samtidigt som gatan vattenbegjuts för att begränsa partikelhalterna. Effekten bedöms vara medelstor men åtgärden begränsas av väderförhållanden. Vid låga temperaturer finns det risk för halka och återvändande vinterväglag kan kräva ny sandning med stora kostnader som följd.

Miljözon klass 2

Miljözon klass 2 har potential att minska utsläppen av kvävedioxid från vägtrafiken med 11 procent vid full

regelefterlevnad. Dagens regelefterlevnad ligger emellertid på omkring 87 procent vilket beräknas ha minskat de totala utsläppen av kväveoxider med 2 procent.

Enligt Transportstyrelsen förväntas fordonsflottan i Sverige från 2035 vara så pass uppdaterad att villkoren för miljözon klass 2 spelat ut sin roll, eftersom den svenska fordonsflottan då till stor del uppfyller kraven för zonen.

Miljözon klass 3 i City

Införandet av miljözon klass 3 i ett område i City väntas bidra till spridningseffekter genom att omställningen till mer utsläppsåla fordon i hela staden påskyndas. Någon analys kring hur stor andel av fordonen som har ärenden i miljözon klass 3 och som också passerar Långholmsgatan har inte gjorts men bedömningen är att det kommer att ske en ökning av andelen fordon som klarar miljözon klass 3 även i andra delar av staden. Miljözon klass 3 beräknas bidra till att utsläppen av kvävedioxid från vägtrafiken i området i City minskar med 99 procent vid full regelefterlevnad.

Slutsats

Genom att genomföra planerade åtgärder och utvärdera dessa tillsammans med redan genomförda trafikstyrningsåtgärder kommer luftkvaliteten kunna analyseras mer ingående inom arbetet för åtgärdsprogrammet för PM10 och NO₂. Detta arbete tillsammans med kontorets uppdrag att utreda dubbdäcksfrågan bedöms kunna förbättra luftkvaliteten på berört avsnitt av Långholmsgatan.

Slut

Bilagor

1. Luftkvaliteten vid Långholmsgatans skolor av Markus Berensson m.fl. (C). Bilaga 1